

tols, eina imprescindible per navegar per un volum que aplega tanta informació i tan diversa. En aquest sentit, cal que assenyalem que hi hem trobat a faltar un llistat bibliogràfic final que recollís totes les citacions que apareixen a peu de pàgina.

No podem sinó dir que el volum aconsegueix de satisfer les expectatives que el lector pot fer-se'n prèviament a la lectura. El rigor en la investigació i la claredat d'exposició són dues de les virtuts màximes que hi excel·leixen. Només podem desitjar, per acabar, que, tal com diu l'autor a la introducció, aquesta contribució serveixi per continuar ampliant els horitzons i per establir un pont de connexió amb les futures investigacions sobre els afers de la Rebotiga.

BIBLIOGRAFIA

- FÀBREGAS (1986): Xavier Fàbregas, «Frederic Soler i el teatre del seu temps», dins Joaquim Molas (dir.), *Història de la literatura catalana. Part moderna*, vol. VII, Barcelona: Editorial Ariel, ps. 291-363.
- MORELL (1995): Carme Morell i Montadi, *El teatre de Serafi Pitarrà: entre el mite i la realitat (1860-1875)*, Barcelona: Curial Edicions Catalanes i Publicacions de l'Abadia de Montserrat; «Textos i Estudis de Cultura Catalana» 39.
- POBLET (1967): Josep M. Poblet, *Frederic Soler. Serafi Pitarrà*, Premi de Biografia Catalana Aedos, Barcelona: Editorial Aedos; «Biblioteca Biogràfica Catalana» 42.
- (1979): *La Barcelona històrica i pintoresca dels dies de Serafi Pitarrà*, Barcelona: Editorial Dopesa.

MASDÉU, Fina: *Plàcid Vidal. Memorialista singular d'obra viscuda*, Tarragona: Arola Editors, 2018.

JOSEP CAMPS ARBÓS

Universitat Oberta de Catalunya
 jcampsar@uoc.edu

Plàcid Vidal. Memorialista singular d'obra viscuda, de Fina Masdéu, és un estudi imprescindible a l'hora d'apropar-nos no només a l'anomenat Grup Modernista de Reus sinó també al Modernisme català, i té el seu origen en la tesi doctoral de l'autora, defensada a la Universitat de Barcelona sota la direcció de Josep Murgades. L'objectiu del treball és el «d'actualitzar la presència de Plàcid Vidal (Alcover, 1881 - Barcelona, 1938) i la seva obra en l'àmbit literari català, tant des de la perspectiva de la història de la literatura com des de la perspectiva del gènere memorialístic» (p. 13), ja que «no consta en la història de la literatura catalana més que de manera tangencial [...] i, de vegades, com a exemple d'escriptor fracas-

sat» (p. 21). No en va, es tracta d'un autor gens canònic en el repertori literari català —han gaudit de més fama coetanis de la bohèmia regeneracionista reusenca com Hortensí Güell, Josep Aladern (pseudònim que encobreix el seu germà Cosme), Miquel Ventura o el discutit i, alhora, indiscutible Joan Puig i Ferrer—, però no per aquest motiu deixa de ser summament interessant. Val a dir que Masdéu no parteix del no-res a l'hora d'acabar-se a la figura de l'intel·lectual alcoverí sinó que ha comptat amb l'ajut dels treballs precursors de Joan Cavallé, Magí Sunyer i Jordi Ginebra, per esmentar-ne alguns. A grans trets, l'estudi es divideix en dues parts: una primera, la detallada biografia de Vidal, l'«obra viscuda»; i una segona, la seva producció literària, que el fa esdevenir un «memorialista singular».

Plàcid Vidal és, no hi ha dubte, un autor força desconegut en el panorama literari català de la primera meitat del segle passat. I, per tal de poder aproximar-nos al personatge, calia una biografia. Masdéu se'n surt amb molt bona nota, i això que no era una tasca gens fàcil per la manca de materials existents, perquè en acabar la guerra civil espanyola la vídua i la filla van fer desaparèixer, per por de les represàlies franquistes, la correspondència i alguns dels manuscrits inèdits. Per aquest motiu, Masdéu ha hagut de suplir els buits biogràfics a partir dels llibres memorialístics de l'autor, especialment *L'assaig de la vida* (1934) i *El convencionalisme de la vida* (1972, pòstum) —que, tanmateix, reproduïen part d'aquesta documentació perduda—, cosa que, si bé en pal·lia els efectes, té, com a contrapunt, que els esdeveniments que s'hi exposen no sempre acaben de ser del tot reals sinó més aviat tal com els recorda l'escriptor. Unes notícies que són completades amb altres mostres pròpies de la literatura del jo: les cartes que s'han conservat de Vidal amb alguns dels seus corresponents (Ferran Canyameres, Ramon Xuriguera o Felip Cortiella); i amb les memòries de la gent que el va conèixer (Tomàs Roig i Llop, Lluís Capdevila o Josep M. Francès). A grans trets, la biografia de Vidal traça un recorregut que s'inicia a Alcover i a Reus, amb la coïnxència de destacats membres de la intel·lectualitat local i comarcal com Puig i Ferrer; continua a Barcelona el 1899, on, gràcies a les amistats amb Lluís Capdevila i Josep M. de Sucre, s'immergeix en el món de la bohèmia però també pateix problemes de salut i de treball; a l'endemig, s'hi troba el frustrat retorn a Reus el 1920 amb la intenció de formar una família amb Amèlia Güell, però l'enyor dels ambients barcelonins i la manca de relació amb els sectors culturals de la ciutat provoca el trasllat definitiu a Barcelona el 1924, on combinarà les activitats literàries i l'assistència a tertúlies i actes culturals amb constants problemes laborals (es descriuen amb detall les tristes peripècies de l'autor per aconseguir una feina de temporer al Cens Electoral). Les freqüents dificultats econòmiques, conjuminades amb l'esclat del conflicte bèl·lic de 1936, faran que la seva delicada salut se'n ressentí i, tot i que aconsegueix una altra feina precària, ara a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, Vidal morirà el novembre de 1938 als 57 anys, d'inanició. Un recorregut biogràfic que es completa amb una sèrie de postilles a partir de la bibliografia generada per l'alcoverí: si era realment un marginat o s'auto-marginava (les dues coses segons Masdéu, ja que ni a Barcelona ni a Reus va tro-

bar l'acollida que cercava i el seu caràcter taciturn no hi ajudava), les difícils relacions amb els seus coetanis (especialment amb Joan Puig i Ferrer o Jaume Aiguader i Miró, que passen de l'amistat i la camaraderia a les desavinences i al distanciament), o el compromís ideològic, catalanista i republicà. De fet, l'itinerari vital de l'autor deixa en el lector un pòsit de recança en tant que Vidal resta escindit entre el que volia fer i el que realment va assolir.

L'anàlisi que Masdeu fa de l'obra literària de Vidal ens apropa a un autor força més digne del que ens podríem imaginar. A manera de preàmbul, s'emmarca la seva trajectòria com a escriptor en tres períodes clarament delimitats: l'època del Modernisme —contextualitzada a partir dels estudis ja clàssics de Joan Lluís Marfany i de Jordi Castellanos—; l'adveniment del Noucentisme, moviment al qual no es mostra refractari des del punt de vista lingüístic, ja que accepta les normes de l'Institut d'Estudis Catalans, però sí des d'un vessant estètic i ideològic com és propi d'un «modernista ressagat» (p. 486); i la dècada dels trenta, quan es relaciona amb escriptors que preconitzen el catolicisme com Joan Estelrich, Manuel de Montoliu o Octavi Saltor, que l'acullen i el protegeixen, cosa que podria indicar un cert reconeixement de la seva vàlua literària. Un emmarcament del tot necessari per poder resseguir la desconeguda trajectòria literària de Vidal iniciada el 1898 amb el monòleg *L'escala del crim*. Així ens assabentem de la seva tasca com a traductor —però sense signar-ne els resultats— amb obres com *Historia de Catalunya* d'Antoni de Bofarull, que va traslladar al català; de les publicacions a la premsa, la majoria de Reus i Barcelona (dels articles, no se n'indica únicament la procedència sinó que també són comentats); o de la seva participació en els llibres col·lectius, pròlegs, almanacs i antologies (com l'*Anthologie des poètes catalans contemporanis depuis 1854* editada a París el 1922 per Albert Schneeberger). Quant a la tasca de Vidal com a poeta, els quatre llibres que va donar a conèixer es mouen dins les coordenades del realisme del reusenc Joaquim Maria Bartrina i del decadentisme finisecular (no en va, els tres primers aplecs apareixen a la primera dècada del segle xx), d'un contingut i d'una vàlua gens distinta dels reculls produïts per altres membres del Grup Modernista de Reus. Altrament, la narrativa també va cridar l'atenció a Vidal; Masdeu posa l'èmfasi en l'intent de construir una trilogia novel·lística al voltant del personatge de Joan Saura, inspirat en trets vagament autobiogràfics —*Les promeses amigues* (1910), *La cançó dels herois* (1915) i *Infinit* (1917)— però amb uns resultats decebedors: els excessos retòrics, les digressions o les reiteracions en la trama llastren una proposta ambiciosa, que les crítiques negatives de què va ser objecte a la premsa —i que Masdeu comenta amb detall— evidencien. El que no admet discussió, des de la perspectiva actual, és que l'autobiografia ha esdevingut el gènere conreat per Vidal que ha suportat millor el pas del temps: *Els singulars anecdòtics* (1920 i 1925, ampliada), un conjunt de retrats d'intel·lectuals coetanis (Josep Aladern, Xavier Viura, Ramon Vinyes...); i el díptic que conformen *L'assaig de la vida* (1934) i *El convencionalisme de la vida* (1972), aquesta darrera incompleta i, tal vegada, inacabada; unes memòries que, com ja s'ha indicat, són una de les fonts

principals per a construir la biografia de Vidal però també per immersir-nos en l'època que transcorre entre les darreries del segle XIX i el primer terç del XX i en els personatges que s'hi evocuen (importants intel·lectuals però també d'altres que han romàs en un pietós oblit). Tres peces que, amb tota urgència, caldria reeditar. Ara bé, Masdéu no du a terme una tasca únicament descriptiva d'aquest material sinó que n'estudia qüestions tècniques (com la construcció de les siluetes) o en ressegueix la recepció, cosa que li permet treure a la llum autors tan menystinguts com el mateix Vidal (sense anar més lluny Antoni Fuster i Vallderes) o presentar polèmiques desconegudes (com la que hi va haver entre Mercè Rodoreda i C. A. Jordana a propòsit de la ressenya de *L'assaig de la vida*, en què el darrer qualificava, irònicament, el llibre d'«assaig plàcid per l'autor, el to i les intencions») o, fins i tot, aspectes que atenyen la seva publicació (Puig i Ferrer es va negar a editar el primer dels volums de memòries a Proa). Com a colofó, Masdéu ens dona notícia dels textos de Vidal que van ser publicats pòstumament i sobre aquells que encara romanen inèdits, entre els quals destaca la novel·la *Ideal i realitat de la paraula*, de la qual resta només un detallat resum. El domini del material analitzat mostra una lectura detallada i aprofundida per part de Masdéu que, a més, i això és un punt al seu favor, evita l'hagiografia de Vidal en tant que és capaç de mostrar al lector les seves limitacions com a poeta i narrador.

L'ingent treball que fins ara hem ressenyat es complementa amb un índex dels centres de documentació on Masdéu ha obtingut informació sobre l'autor d'Alcover i de les publicacions buidades (seixanta-tres), i amb una bibliografia estructurada en tres apartats, d'una gran utilitat: la general, sobre estudis literaris, culturals i històrics; la que fa referència específica a Plàcid Vidal; i la de l'autor, que inclou els textos publicats seguint un ordre cronològic que abasta fins a 1997. Només un parell de minses precisions: d'una banda, caldria haver entrat el cognom del cèlebre intel·lectual modernista com a «Rusiñol» i no pas «Rossinyol»; de l'altra, citar la *Història de l'art i la literatura* d'Arnold Hauser per la seva traducció castellana, de Labor, de 1980, i no per la catalana, a càrrec d'Edicions 62 i datada a finals dels seixanta. I, com a punt i final a la brillant recerca efectuada, cinc annexos d'un contingut, això sí, ben divers: la correspondència enviada i rebuda per Plàcid Vidal i la seva filla Maria Eugènia; una antologia de fragments de l'obra vidaliana que revesteixen encara avui dia una remarcable actualitat; una relació dels articles sobre l'autor apareguts des de 1970; uns informes mèdics sobre les malalties que patia; i un útil i necessari índex onomàstic.

Plàcid Vidal. Memorialista singular d'obra viscuda és, per tot el que hem anat exposant, un rigorós treball sobre un intel·lectual que era obligat recuperar, mancat com estava de reconeixent acadèmic. Per tot plegat, fem nostres aquestes reflexions de Masdéu: «Plàcid Vidal no va ser considerat un escriptor canònic, i possiblement en el conjunt de la seva obra no ho era —no ho és. Però això no hauria d'haver privat que se'l valorés com un puntal, un suport per als que arribaven al capdamunt —un suport com ho foren, i ho són, altres escriptors l'obra dels quals no assoleix el crèdit intel·lectual, o el vistiplau dels sectors literaris establerts» (p. 494).